

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä muutettavaksi väliaikaisesti tuloverolakia. Alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu toteutettaisiin vuosina 2023–2026. Kokeilun tarkoituksena on saada tietoa alueellisen opintolainahyvityksen vaikutuksista esityksen mukaisen kokeilun alueen työvoiman saatavuuteen ja elinvoimaisuuteen. Kokeilu toteutettaisiin Pohjois- ja Itä-Suomessa kokeilun alueella, joka kattaa 25 kuntaa.

Esityksen mukaan kokeiluryhmään valituille korkeakoulututkinnon suorittaneille henkilöille, jotka asuvat kokeilun alueella, myönnettäisiin säädettyjen edellytysten täytyessä hakemuksesta alueellinen opintolainahyvitys. Alueellinen opintolainahyvitys voitaisiin myöntää enintään kolmessa erässä, ja se olisi määrältään yhteensä enintään 8 800 euroa, mutta kuitenkin yhteensä enintään 60 prosenttia opintolainansaajan alueelliseen opintolainahyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamislukukauden viimeisen päivän lainamäärästä. Alueellinen opintolainahyvitys olisi saajalleen verovapaata tuloa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Tausta

Valtioneuvosto asetti lokakuussa 2017 toimikaudelle 2017–2019 Harvaan asuttujen alueiden parlamentaarisen työryhmän (HAMA-työryhmä) Suomen harvaan asuttujen alueiden mahdollisuuksien parantamiseksi. Yhtenä ratkaisuehdotuksena HAMA-työryhmä esitti lokakuussa 2019 julkaistussa loppuraportissaan Norjassa käytössä olevaa alueellista opintolainahyvitysmallia, jonka mukaan harvaan asutun maaseudun alueelle töihin muuttavat saavat opintolainansa anteeksi 2 600 euron arvosta vuosittain. Hyvityksen saamisen edellytyksenä on asuminen ja riittävä työskentely tai siihen rinnastettavan toiminnan harjoittaminen tietyn kunnan alueella.

Harvaan asuttujen alueiden parlamentaarinen työryhmä asetettiin lokakuussa 2020 uudelle

toimikaudelle 2020–2023. Työryhmän työn pohjana ovat toimikaudelle 2017–2019 asetetun työryhmän ehdotukset sekä pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman kirjaukset harvaan asuttujen alueiden kehittämiseksi. Hallitusohjelman mukaan toteutetaan harvaan asuttujen alueiden työryhmän esityksen pohjalta vaikutusarviointi ja muodostetaan toimenpideohjelma kokeiluineen elinvoiman ja hyvinvoinnin kehittämiseksi myös väestöään menettäville alueille. Yhdeksi tavoitteekseen työryhmä asetti Norjan mallin mukaisen opintolainahyvityksen selvittämisen sekä sen kokeilemisen Suomessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö sai keväällä 2021 työryhmän ehdotuksen alueellisesta opintolainahyvityksestä arvioitavaksi ja valmisteltavaksi. Osana hankkeen ensivaiheen valmistelua ministeriö teetti esiselvityksen alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta. Esiselvitys tilattiin Itä-Suomen yliopiston yhteydessä toimivalta Alue- ja kuntatutkimuskeskus Spatialta ja lainsäädäntötutkimuksen tutkimusryhmältä. Esiselvitys luovutettiin tiede- ja kulttuuriministerille 27.1.2022 (SPATIA raporteja 1/2022, Alueellisen opintolainahyvityskokeilun esiselvitys).

Esiselvitys puolsi kokeilun käynnistämistä. Kokeilua puoltavia keskeisiä seikkoja esiselvityksen mukaan ovat myönteiset kokemukset Norjan erityistukialueen opintolainahyvityksestä ja opiskelijakyselystä saadut tulokset, joiden perusteella opiskelijat kokivat Norjan mallin mukaisen alueellisen opintolainahyvityksen kannustavan muuttamaan harvaan asutuille alueille. Esiselvityksen mukaan kokeilua puoltaa myös se, että alueellisen opintolainahyvityksen vaikutukset lopullisiin muuttopäätöksiin eivät ole etukäteen tiedossa, joten kokeilu on ainoa tapa saada selville toimenpiteen teho ja ohjausvaikutus. Esiselvityksen johtopäätösten sekä esiselvityksestä saatujen tietojen ja ehdotusten perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö päätti alueellisen opintolainahyvityksen kokeilun ja kokeilulainsäädännön valmistelun käynnistämisestä.

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on toteuttaa alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu, jonka tarkoituksena on selvittää, kuinka alueellinen opintolainahyvitys vaikuttaa työvoiman saatavuuteen ja kokeilualueen elinvoimaisuuteen. Tarkoitus on saada tutkittua tietoa erityisesti siitä, onko alueellisesti määräytyvällä opintolainahyvityksellä mahdollista vaikuttaa työvoiman liikkuvuuteen ja saatavuuteen harvaan asutuilla alueille, joissa on haasteita erityisesti korkeakoulutetun työvoiman saatavuudessa. Kokeilun tavoitteena on edistää harvaan asuttujen alueiden työvoiman saatavuutta ja elinvoimaisuuden kehittymistä.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnot pyydetään antamaan ensisijaisesti lausuntopalvelu.fi -palvelun kautta. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse.

Jos ette kuitenkaan voi antaa lausuntoanne lausuntopalvelu.fi -palvelun kautta, lausunto voidaan toimittaa myös sähköpostitse opetus- ja kulttuuriministeriön kirjaamoon osoitteeseen kirjaamo.okm@gov.fi. Lausuntoon pyydetään merkitsemään diaarinumero VN/21868/2022 ja hanketunniste OKM038:00/2022.

VAHVA-ministeriöille: lausunto viedään VAHVAn asialle VN/21868/2022.

Aikataulu

Lausunnot pyydetään toimittamaan opetus- ja kulttuuriministeriölle viimeistään 16.9.2022.

Valmistelijat

Lisätietoa lausuntopyynnöstä antavat:

Hallitusneuvos Antti Randell, antti.randell@gov.fi

Neuvotteleva virkamies Virpi Hiltunen, virpi.hiltunen@gov.fi

Liitteet:

[HE-luonnos laiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta.pdf](#)

Jakelu:

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Elinkeinoelämän keskusliitto

Hyrnsalmen kunta

Ilomantsin kunta

Juuan kunta

Kainuun liitto

Kajaanin kaupunki

Kansaneläkelaitos

Kemijärven kaupunki

Korkeakoulutettujen työmarkkinajärjestö Akava

Kuhmon kaupunki

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT

Kuusamon kaupunki

Lapin liitto

Lieksan kaupunki

Maa- ja metsätalousministeriö

Nurmeksien kaupunki

Oikeuskanslerinvirasto

Oikeusministeriö

Paltamon kunta

Pelkosenniemen kunta

Pohjois-Karjalan liitto

Pohjois-Pohjanmaan liitto

Pohjois-Savon liitto

Posion kunta

Pudasjärven kaupunki

Puolangan kunta

Pyhännän kunta

Rautavaaran kunta

Ristijärven kunta

Sallan kunta

Savukosken kunta
Sonkajärven kunta
Sosiaali- ja terveysministeriö
Sotkamon kunta
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
Suomen Kuntaliitto
Suomen Opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry
Suomussalmen kunta
Taivalkosken kunta
Tietosuojavaltuutetun toimisto
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK
Työ- ja elinkeinoministeriö
Utajärven kunta
Vaaian kunta
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
Valtiovarainministeriö
Verohallinto

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan näkemykset esityksen tavoitteista ja vaikutuksista
2. Lausunnonantajan näkemykset lakiehdotuksista ja säännöskohtaisista perusteluista
3. Lausunnonantajan yleiskommentit esityksestä

Ranto Esko
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Randell Antti
Opetus- ja kulttuuriministeriö